

1. NIVELL CONTEXTUAL

(Obra analitzada per Marta Badia)

TÍTOL	<i>El convidat</i>
AUTOR	Joan Brossa (1919-1998)
ANY	1986-1990
DIMENSIONS	166 x 74 x 60 cm garrot, 75 x 90 x 90 cm taula
TÈCNICA	Poema visual, Instal·lació.
LOCALITZACIÓ DE L'OBRA	Col·lecció Museu d'Art Modern de Céret. França
DADES BIOGRÀFIQUES RELLEVANTS	Joan Brossa neix al carrer Wagner de Barcelona el 19 de febrer del 1919. En Joan era fill únic. El seu pare treballava de gravador, la seva mare era una antiga cantant de sarsuela. Sovint anava al teatre amb el seu pare fins que es va morir abans de la guerra i llavors va quedar en mans de la família de la seva mare amb qui no s'hi feia gaire. Als 17 anys va haver d'anar a la guerra i al front, a Lleida, començà la seva carrera poètica. Un cop finida la guerra va fer el servei militar a Salamanca on començà a escriure i entrà en contacte amb un grup de catalans. De retorn a Barcelona el 1941, va conèixer J.V. Foix qui aconduí la seva intuïció cap el coneixement de les mètriques tradicionals i el connectà amb el surrealisme. En aquest moment coneix el grup ADLAN¹ Entra en contacte amb altres artistes i publiquen "Dau al set"² La revista tingué projecció internacional. Durant l'any 1945 escriví teatre en la línia dadaïsta, diàlegs de sords, absurds, sol·licituds a la participació de l'espectador... tot fent una reflexió sobre la validesa del llenguatge en la comunicació humana. A partir del 1950 la poesia de Brossa experimenta un tomb amb el coneixement del poeta brasiler Joao Cabral de Melo, qui el feu valorar la realitat quotidiana. Brossa també manifesta interès polític i social a les odes, sonets i obres de teatre. Al costat d'aquest interès per la realitat que l'envolta, també hi ha un interès conceptual que s'inicia cap els 60 amb els poemes-definició. Cada cop més sintètics dins la línia de tradició oriental, els poemes passaran a contenir imatges. El mot i la lletra seran els puntals de la poesia visual de Brossa. Copsar la relació entre les paraules i les coses i /o convertir les lletres en portadores

¹ ADLAN "Amics de l'art nou". Associació fundada l'any 1932 que institucionalitzarà els residus de l'Avantguarda i que marcarà la immediata postguerra: Club 49, Brossa, Tàpies... Aplega redactors de revistes, poetes, pintors i artistes gràfics.

² Dau al set, grup artístic avantguardista creat al voltant de la revista **del** mateix nom l'octubre de 1948 a Barcelona. Els seus membres fundadors foren Joan Brossa, a qui es deu el nom, el filòsof Arnau Puig i els pintors Joan Ponç, director de la revista, Antoni Tàpies, Modest Cuixart i Joan-Josep Tharrats, editor i impressor. Poc després se'ls va unir el polígraf Juan Eduardo Cirlot.

	elementals de significats expressius ben diversos. L'objecte passarà a formar part de les formes d'expressió de Brossa en un primer moment (1943) amb la mateixa intenció que "l'art pobre", és a dir de valorar les coses menyspreades i descobrir la màgia en l'objecte més vulgar. En un segon moment (1979) el poeta manipularà els objectes per aprofundir el seu sentit o per representar el concepte. Aquests objectes, tenen la gràcia en la força de l'evidència i el contrast entre el títol i l'objecte insòlit que el poeta ens representa. Aquest camí conceptual ha desplaçat Brossa de la literatura per introduir-lo en el món de la plàstica. L'any 1986 s'organitza la primera exposició antològica a la Fundació Miró. Amb el títol: <i>J. Brossa o les paraules són coses</i>. L'any 1991 el Centro de Arte Reina Sofia de Madrid exposa <i>Joan Brossa 1941-1991</i>. L'any 1994 una nova exposició a Barcelona al Palau de la Virreina, <i>Joan Brossa entre les coses i la lectura</i>. La seva poesia ha arribat al carrer amb diversos poemes visuals corporis en espais públics. El vessant plàstic de Brossa posa en evidència la necessitat d'un receptor en la seva poesia. Podem dir que els anys 90 van ser els seus anys de collita, pel que fa a reconeixements públics. Els premis van començar a ploure sobre el seu cap sorprès perquè ell mai no va perseguir-los, només volia tranquil·litat per desenvolupar la seva obra. Joan Brossa va ser sempre exemple d'austeritat i enemic del materialisme. Militant actiu de l'anticapitalisme, l'anticlericalisme i l'antimilitarisme, Brossa va ser sobretot una persona coherent amb les seves idees. El 4 d'octubre de 1998, sobtadament, Joan Brossa va caure per l'escala de casa seva i trobà la mort a l'edat de 79 anys. Joan Brossa, a qui li agradava definir-se com a dramaturg, melòman, cinèfil, mag, artista i poeta, ha deixat una de les obres més colpidores del segle XX català. (Extracte del pròleg de <i>Poemes escollits a càrrec de Glòria Bordons</i> 1993. Les millors obres de la literatura catalana nº 109. Ed 62.) PREMIS: Ciutat de Barcelona, 1978, per <i>Poesia escènica III</i> Crítica "Serra d'Or", 1979, per <i>Poesia escènica III</i> Crítica "Serra d'Or", 1980, per <i>Rua de Llibres</i> Lletra d'Or, 1980, per <i>Rua de Llibres</i> Premi de la Crítica-poesia catalana 1986, per <i>Sonets a Gofredina</i> Premi Ciutat de Barcelona, 1987, per <i>Viatge per la Sextina</i> Escriptor del mes. Institució de les Lletres Catalanes, gener 1991 Premi Nacional de les Arts Plàstiques, 1992 Premio Nacional de la Crítica, 1995 Premi de la Crítica "Serra d'Or" de poesia, 1996 Premi Nacional de Teatre, 1998 Medalla Picasso de la UNESCO.
--	--

CONTEXT HISTÒRICO-ARTÍSTIC	Per a Joan Brossa, la poesia no és un ofici, sinó una manera d'entendre el món. (B. Mesquida, maig 1976) Qualsevol de les activitats que ha realitzat, les ha considerades poesia. Per a ell no hi ha gèneres ni fronteres. Tot ha estat fruit de la mateixa idea: la consideració de la poesia o l'art com un procés experimental, com una recerca apassionada de camins que ajuden el poeta i la gent a entendre millor el món. Aquesta concepció de la poesia com una forma d'experimentació l'ha situat sempre entre les files dels considerats poetes d'avantguarda. Per aquest motiu, quan va començar a buscar models per a seguir, va connectar per força amb la generació avantguardista d'abans de la guerra civil, representada especialment per J. V. Foix, J. Miró i J. Prats. L'evolució de la seva obra no és més que la continuació lògica de les experimentacions que es realitzaren al pas durant els anys 30, com si no hi hagués hagut el tall de la guerra civil. Per altra banda, la poesia no ha estat només un reflex del seu temps, sinó també per una clara actitud de compromís cívic. Brossa ha considerat sempre que el poeta ha de tenir en compte la situació social. Variació, experimentació i compromís, però també la consideració de la poesia com una mena de joc, com una activitat entre dues persones, en què l'autor fa una proposta de reflexió irònica sobre la realitat, i el lector, un cop trencades les expectatives es veu obligat a respondre o, si més no, a somriure. Mitjançant el joc, el poeta pot manipular la realitat i presentar-la sota aparences inusitades. L'humor és un dels trets poètics que més el defineixen. (Extracte del pròleg de l'"Estudi introductori" de Glòria Bordons 1993. Poesia i prosa Joan Brossa. Ed 3 i 4 L'estel 16ISBN84-7502-431-0)
-----------------------------------	--

2. NIVELL FORMAL

DESCRIPCIÓ	Taula luxosament parada per a un sol comensal. El seient és un garrot vil: una cadira d'execucions.
PAPER DE L'AUTOR	Enfronta dos objectes que pertanyen a dos mons semàntics llunyans, provocant la reacció de l'espectador i exigint un posicionament intern, intel·lectual davant la mirada. La taula necessita una cadira. El garrot vil és una cadira. Brossa ens situa davant la coherència dels objectes i el contrast conceptual que impliquen. La comprensió de l'enfrontament fereix.

3. NIVELL INTERPRETATIU

ELS MATERIALS	Taula luxosament parada pot ser un indicatiu de celebració, de poder adquisitiu, d'excepcionalitat, d'obsequi i/o d'oferiment... Inclús es podria associar a una classe social determinada. Garrot vil: màquina usada per aplicar la pena capital originària d'Espanya. Vigent al país legalment des de 1820 fins la seva abolició per mitjà de la Constitució l'any 1978. En els seus orígens el garrot vil no era sinó l'execució
---------------	---

	d'algú per mitjà d'una garrotada al cap o al coll. L'adjectiu "Vil" prové de la distinció medieval que es feia entre la decapitació dels nobles per mitjà d'espasa i dels villans o integrants de la plebs, amb una vulgar garrotada.
LES FORMES	L'artista convida a reflexionar i a analitzar les sensacions que ens produeix la contemplació de l'obra. Sensacions que evolucionen a mida que comprenem el camp conceptual que envolta l'escena. De la contemplació en surt un diàleg intern amb un mateix, el rebuig de l'atrocitat i el joc escabrós dels objectes. A poc a poc apareixen per la ment altres idees associades o relacionades amb la comprensió dels objectes. L'afloració de coneixements previs, de situacions personals viscudes i de reflexions anteriors s'amunteguen davant la contemplació. Fins i tot hi ha l'intent de formar un relat. Una taula perfectament preparada per a un sol comensal. És un àpat habitual? Si ho és, pertany a una classe social amb mitjans econòmics evidents. És un àpat inusual? Qui és el convidat? Ja sap que estarà sol. Estovalles blanques, immaculades, que contrasten amb el fosc de la fusta despullada, sense cobertura. Cadira i taula probablement fetes del mateix material, fusta i exposades amb una intenció concreta, la taula vestida, la cadira nua. Menjar és una necessitat vital dels homes, ens cal menjar per sobreviure. El garrot limita aquesta vida, la talla, l'acaba. Un bon àpat és sempre una mena de regal quelcom que s'agraeix d'una manera profunda, animalment perquè resol una necessitat bàsica, físicament perquè aporta energia i nutrients i proporciona descans; anímicament perquè sovint els àpats importants es comparteixen amb algú i han estat minuciosament preparats. El garrot, al contrari de l'ofrena, representa la pena, pagar per una falta, animalment perquè anul·la la vida; físicament perquè és dolorós; anímicament perquè fa abandonar tot allò que comporta viure. La taula, nivell horitzontal, el garrot, nivell vertical. Qui és el convidat? A qui convidem de manera tan malèfica? És una projecció de la doble moral? Les bones maneres que amaguen els sentiments reals envers els altres Som capaços de convidar a sopar a qui voldríem veure absent? Relació món terrenal, món després de la mort. Recordar que els luxes d'aquest món es queden aquí és una reflexió que cal fer de tant en tant. És la materialització del somni del qui serà executat? La nit anterior somnia amb un àpat exquisit? Podem pensar en la mort com a l'últim plaer de la vida?
CONSIDERACIONS DE L'AUTOR	<i>Crec en la compenetració mútua de l'art i la literatura i no comprenc el cas de certs crítics que només s'interessen per un sol gènere. Els gèneres artístics signifiquen mitjans diferents d'expressar una realitat idèntica. Són els costats d'una mateixa piràmide que coincideix al punt més alt.</i>

	<i>Si no podia escriure, als moments d'eufòria seria guerriller, als de passivitat prestidigitador. Ésser poeta inclou totes dues coses.</i>³
CONSIDERACIONS CRÍTIQUES	Bürger, Peter (1996). <i>Una temptativa de llegir els objectes i les instal·lacions de Joan Brossa</i> 4. Els poemes objecte ja sobten l'espectador per la tridimensionalitat. Reclamen ser interpretats. 5. Molts d'aquests segueixen el principi de la desfuncionalització. 6. Un dels procediments que Brossa fa servir als poemes-objecte és la combinació de materials i coses que no tenen res a veure i que suposa assumir i desenvolupar la teoria de la imatge dels surrealistes. Els poemes-objecte de Brossa són quadres construïts que cobren vida en la conjunció inesperada d'objectes que fins ara mai no havíem relacionat, com ara les agulles d'un rellotge i una patata (<i>L'hora</i>) o d'un vell copalta i una clau, de les de donar corda (<i>Senyor</i>) o una taula i un garrot vil. 7. La majoria dels poemes-objecte són realment poemes, exciten la imaginació de l'espectador. La combinació de materials que es rebutgen mútuament desencadena associacions. Victòria Combalia: <i>Joan Brossa, el último vanguardista</i>.⁴ • La combinació d'una taula parada amb tot de luxe i un garrot vil amb un grilló per subjectar un condemnat a mort (El convidat), a primera vista pot apuntar només al contrast entre ambdós objectes. Una primera lectura pot ser: el luxe és una mena de grilló. Amb una mirada més atenta a aquesta instal·lació podem obtenir una altra lectura, una de literal. Val a dir que representa un moment tràgic: tot està disposat per al festí, per a la mort, només cal encendre les espelmes i servir els plats. El solitari condemnat a mort ja pot seure. • <i>Brossa és un autèntic surrealista, exactament com o acull amb aquest irònic trencament, en el seu capgirament autoirònic.</i> P. Bürger⁵ • La poètica dels poemes-objecte de Brossa es basa en la juxtaposició o relació de dos elements que dispara les associacions d'idees. <i>La imatge és una creació pura de l'esperit. No pot nèixer d'una comparació, sinó de dues realitats més o menys distants, ajuntades. Quan més distant i precisa sigui la relació entre aquestes dues realitats, més potent serà la imatge, millor serà el seu poder emocional i la seva realitat poètica.</i> Pierre Reverdy⁶ Hi ha poemes-objecte que creen figures noves com a resultat de la combinatòria dels objectes on un d'ells complementa, icònicament, l'altre. De vegades Brossa antropomorfa objectes, carregant-los d'associacions.

³ *Joan Brossa, Vivàrium*, Barcelona: Edicions 62, 1972, pp. 107-108. Extracte d'unes declaracions fetes a A. Molina i publicades al diari *Baleares* de Palma de Mallorca. 1 de desembre del 1968.

⁴ Combalia, Victòria. *Joan Brossa, el último vanguardista*. Catàleg exposició Brossa 1941-1991 Museu Nacional, Centro de Arte Reina Sofía, Ministerio de Cultura (7 febrer-29 abril)

⁵ Bürger, Peter (1996). *Una temptativa de llegir els objectes i les instal·lacions de Joan Brossa*

⁶ Reverdy, Pierre (1916) *La lucarne ovale*. París, edició privada 1916.

	D'altres desfuncionalitza els objectes. L'agressivitat de Brossa, no és sagnant, però encara que sigui neta, continua sent certa i visualment eficaç. A l'obra de Brossa hi ha una visió extremadament crítica i molt corrossiva de les convencions socials i de les institucions que són pilars d'aquesta societat (el matrimoni, l'església, el patriotisme...) Temes seriosos i dramàtics són tractats per Brosa com una farsa. Una execució amb garrot vil apareix amb una taula esplèndidament parada, cruel ironia sobre una última voluntat o sobre la ritualitat de la mort per execució.
--	---

8. RECURSOS

ON LINE	http://www.fundacio-joan-brossa.org/cat/inici.html pàgina oficial de la Fundació Brossa, constituïda el 20 d'octubre del 1999 amb el propòsit de promoure i conservar l'obra del poeta i difondre el seu missatge a un ampli nombre de lectors i espectadors. A la pàgina web s'hi pot trobar: La seva biografia, la descripció de la seva obra classificada per àmbits i bibliografia sobre l'autor i sobre la seva obra. Publicitat i continguts de les exposicions. Proposta d'activitats i itineraris relacionats amb Brossa. Propostes pedagògiques per a escolars. La relació de col·laboradors i amics de la Fundació Joan Brossa. Accés a la botiga on line i un seguit d'enllaços a espais virtuals relacionats amb l'home i amb l'artista. http://www.uoc.edu/lletra/especial/brossa/ Especial Brossa UOC. Pàgina especialment recomanada per apropar-se de manera intuïtiva i molt visual a l'obra i a la persona de J. Brossa. Conté entrevistes, pensaments, imatges, obres d'alumnes inspirades en Brossa... A partir del menú: Poesia i llengua. Joc, màgia i humor. Compromís social. Cinema i art. Alfabet. Reflexió vital. Amor. El navegant en xarxa pot escollir itineraris http://www.escriptors.cat/autors/brossaj/index.html Associació d'escriptors en llengua catalana. Pàgina dedicada a Joan Brossa. S'hi pot trobar la seva biografia, la relació exhaustiva de totes les seves publicacions, comentaris a diverses obres, la transcripció de l'última entrevista publicada, feta a Joan Brossa al seu estudi del barri d'Horta a Barcelona. (Andreu Sotorra. Avui Diumenge, 27 de juliol 1998), la llista de les traduccions d'obres de Brossa a altres idiomes i la relació dels guions de cinema. http://brandalia1.bloc.cat/post/7391/183348 Bloc dedicat a la figura del poeta, on es pot veure una entrevista. http://www.uoc.edu/jocs/brossa/ Recull de ponències, comunicacions i altres documents generats pel <i>Simposi Internacional Virtual i Presencial Joan Brossa o la revolta poètica</i>. La pàgina permet la participació en el debat virtual. http://www.cav.ub.es:16080/web/gbordons/brossa.htm
---------	---

	Enllaç de la pàgina personal de Glòria Bordons, especialista en Brossa. S'hi pot trobar una exhaustiva classificació de l'obra brossiana: catàlegs de les exposicions, obres poètiques, bibliografia general sobre Brossa, traduccions, obra inèdita de l'autor i les publicacions referides a Brossa de la pròpia Glòria Bordons.
BIBLIOGRAFIA	<i>Brossa 1941-1991</i>. Catàleg de l'exposició. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia. 7 febrero-29 abril 1991. <i>Joan Brossa o la revolta poètica</i>. Fundació Joan Miró, Barcelona, del 23 de febrer al 27 de maig del 2001. Catàleg de l'exposició. BÜRGER, Peter (1996). "<i>Una temptativa de llegir els objectes i les instal·lacions de Joan Brossa</i>". Catàleg Poemes de Joan Brossa. Poesia visual. Poemes objecte. Instal·lacions. València: Ajuntament de l'Alfàs del Pi i Ed. Pedra de Toc. Article reproduït al catàleg Joan Brossa o la revolta poètica. pg 370-373. Barcelona: Fundació Joan Brossa / Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya / Fundació Joan Miró. Veure annex 1 informació extreta de: http://www.fundacio-joan-brossa.org/cat/biblio_sobre_joan.html
PROCEDÈNCIA DE LA IMATGE	http://www.uoc.edu/lletra/especial/brossa/

9. APLICACIONS A L'AULA

BROSSA EL PERSONATGE	1.- Trets característics del personatge a partir de l'anàlisi o visió d'obres concretes seleccionades pel docent. 2.- Experimentació en poesia. Conèixer la poesia visual. Buscar altres autors que combinin dos activitats o branques del saber distintes. 3.- Sorpresa, inesperat, contradicció. Trobar exemples que mostrin les tres característiques anomenades. Hi ha molts possibles treballs. Alguns: + Definició i comprensió dels conceptes + Necessitat i importància d'un context. + Necessitat d'una lectura activa per part de l'espectador. + Necessitat de coneixements previs i d'activitat mental per relacionar conceptes i imatges. Exemples (les tres bessones, Polònia, Ot el bruixot...) + Anàlisi de publicitat. On es troben aquestes característiques. La petjada Brossa. 4.- Compromís social. Coneixement del barri, de la població, del país, del continent... Drets i deures dels ciutadans. Les estructures socials. Qui és necessari? La nostra societat i altres societats, antigues o actuals. (Egipte antic. Les cooperatives sud-americanes...) 5.- Cinema, l'art actual. Reconeixement del cinema com a 7è art. Salvador Puig i Antich. 6.- Moment de creació. Quan es va realitzar l'obra. Moment dins la producció brossiana. Època
	1.- Maneres d'exercitar o executar el poder en diferents èpoques. Sentències, judicis, penes, legislacions antigues i actuals. Casos d'actualitat. 2.- Execucions. Museus i història recent. Holocaust, règim franquista...

HISTÒRIA i CIUTADANIA	3.- Pena de mort. Debat sobre la vida i qui te dret a estroncar-la. Situació actual de la pena de mort, vigència-abolició. Moviments actuals i organitzacions que defensen i/o denuncien l'incompliment dels drets humans. Declaració dels drets humans, Localització del text, coneixement, debat... 4.- El garrot vil. Què és, on i quan s'usà. Encara és vigent? 5.- Cinema i art. Pel·lícules que il·lustrin el tema dels judicis i de les morts. <i>Salvador Puig i Antich</i>.
--------------------------	---

SOCIETAT, HÀBITS CULTURALS	1.- La taula, estri usat en cultures distintes. Definició, tipus i usos diversos. Varietat i igualtat. Tipus de taules. Història de la taula. Taules famoses: Els cavallers de la taula rodona, el sant sopar... Dites i refranys sobre la taula: A la taula d'en Bernat... Paula, para la taula... 2.- La cadira. Ídem anterior. Cultures que usen i cultures que no usen la cadira. Tipus de cadires i banquets (Etiòpia). 3.- Simbolisme de la taula. Altars... 4.- Normes de protocol. Com es para una taula. Vestimentes, maneres de servir... 5.- La mort, simbolisme i paper dins la nostra cultura. Com vivim, expliquem la mort. 6.- La mort, simbolisme dins altres cultures. L'inici del benestar, la conquesta de l'estat idíl·lic. 7.- La mort, presència en la vida diària; els familiars, els amics... Activitats del nostre entorn que provoquen mort: accidents trànsit, guerres, violència domèstica...
QUÈ PROVOCA L'ANÀLISI	Veure exemples en anàlisi de forma a la fitxa. Altres idees: 1.- Com podem suavitzar l'impacte de l'obra de Brossa? 2.- Què necessito saber per comprendre l'obra? 3.- Altres cadires i taules provocadores. Imaginar, construir, dissenyar, trobar... 4.- Quin sentiment provoca l'evidència, la proximitat de la mort?